

Број 1.

89

БЕОГРАД, 20 ЈАНУАРА 1913.

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 37.894 на I.

Број
20
пара

БАЛКАНСКИ РАТ

Број
30
филира

УРЕДНИШТВО:
Краља Милана ул. бр. 2. ТЕРАЗИЈЕ

У СЛИЦИ И РЕЧИ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК
ДУШАН МИЛ. ШИЈАЧКИ

Издаје сваке недеље. Ванредно по потреби. — Претплата тромесечно два динара.

Њ. В. краљ ПЕТАР I.

Војвода Путник

И ако и стар и слаб стари ратник војвода Путник је неуморно у миру радио за рат, а у рату је свој рад у миру крунисао овим сјајним бојним успесима, низом победа, које су нашу славу и част наше војске пронели по целом свету. Лављи део заслуга за то припада првом српском војводи Путнику чије ће име у историји српске војске бити записано златним словима.

Напред Србијо!..

— Ст. Вл. Каћански — Стари Бард —

Напред Србијо! па недај своје,
Ма те сусрео паклени враг..
Узвикни: патраг — ово је моје
Ово је српског народа праг!

Напред Србијо! Напред, хај!
У стари српски завичај!

Веков'ма силним тамо се лила,
Лила и лила српска крв —
Пољане широм све облила
А Срб се вио као црв —

Напред Србијо, па спасај,
Наш стари српски завичај!

Напред Србијо! с срећем и славом
У наш сунчани српски крај
Под српског краља див — заставом
Кличући: живео Српства краљ!

Напред Србијо! рад спаса свог —
Штит ће ти бити Душанов Бог!!

Ово је једна од нештампаних до сада песама славнога песника „Трубача“ и других бојних поклича, којима су се Срби деценијама запајали спремајући се за велику одмазду Косовску. Она је остала нештампана и непозната. Ми смо је добили од сина великога Барда, војводе Призренске легије и сматрамо за велику част и особито задовољство што украшавамо њоме прве стране првог броја нашег листа, у толико пре, што је песма толико актуелна, као да је ових дана писана.

У смрт за идеју!

— ОЧЕВА МИСАО, СИНОВЉЕВО ДЕТО —

Године 1876. једног летњег дана пре подне уђе у научни кабинет прослављеног научника и професора јенског Хекла један млад Србин, његов ђак, па му смерно рече како је дошао да се са њим опрости, јер полази у отаџбину: Србија ће за који дан огласити рат Турској!

Прослављени научник пружи руку младоме студенту, пожелe му срећан пут и повратак а његовој земљи ратни успех, па онда додаде:

— Али не заборавите, кад нам опет дођете, да вам донесете и коју турску главу за наша упоредна испитивања.

Хеклов је ђак по том дошао у Београд, одакле је био упућен у мали одред српске војске који се био утврдио на Кутинама према новопазарској турској сили...

Једнога дана нападеше турске трупе на погранично српско село Јариње, које уз пркос одбране наше малобројне страже, спалише и поробише, па се, не чекајући наш одред с Кута, вратише.

Пламеним гневом задрхташе тада душе српских бораца, а Хеклов ђак даде израза своје родољубљу у стиховима који су се у самом шанцу и под шаторима у логору преписивали и радо рецитовали.

Ти стихови гласе:

Вој на Јарињу.

На подножју горде горе,
Горостајна Коповика
Па граници украј Ибра
Указа се мрачна слика.

— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

Гром загрме, а топ пуче,
И од жеке горе хуче —
На Јариње Турци стижу,
Већ пламови небу лажу

Ал', Турчине, ни то није,
То Јариње по Србије,
Палио си много, много,
Српство спези' ниси моје.

Четица је једна мала
Свој јуначки отпор дала,
Ал' је сила преголема
Те отпора доста нема.

Освета те зато чека,
Знаде Србин томе лека,
Да залечи рану своју
Да бесноћу сруши твоју ..

* * *

То је било 1876.

Прошло је од тога доба пуних тридесет и шест година. Читав век српских надања у Србији и српских страдања у Турској.

Па ипак — стиже час...

Грмљавом топова и праском пушака огласише српски борци на граници, на огранцима Косова, да настаје ново доба. Али нова срећа захтева и нових, многих и драгих, жртава.

— Ко ће — упита судбина — међу првима поћи небу да огласи „залечивање рана српских“?

— Јал Ми! Сви! — одјекнуше гора и пољана.

— Судбина тада одабра и прве почасне гласнике и они се вијнуше у регионе бесмртности, тамо „ће Обилић над сјенима влада“ ...

* * *

Па је ли данас некадашњем Хеклову ђаку, писцу пророчанске песмице по којој Турчина чека освета, *Живану Живановићу*, жао што је његов *Александар* извршио завет свога оца, што је даровао живот свој „да бесноћу сруши“ Турчинову?

Жалост је родитељска — понос је наш, општи!

Стари пријатељ.

Бугарска пешадија гађа турске позиције.

Наше Куманово.

НАЧЕЛНИК ШТАБА ПРВЕ АРМИЈЕ

Генерал Петар Бојовић

ОРПСКИ ДЕЛЕГАТ У ЛОНДОНУ

Генерал Бојовић је важио као један од најспособнијих наших војсковођа. То наше веровање у овом победоносном рату он је као начелник штаба прве армије оправдао славним победама на Куманову, Прилепу и Битољу.

По закљученом примирју генерал Бојовић је као један од наших најбољих стручњака, одређен за првог војничког експерта српских делегата за преговоре о миру и доцније за преговоре о разграничавању са савезницима. па се смемо надати да и на царском двану неће бити постидан, као што није био на јуначком мегдану.

Црногорска војска на зборишту

Радован Тунгуз Перовић — Невесињски:

Ћетна Вукова

— Роман из црногорског ратничког живота —
(одломак)

X

На Кошћелам више Ријекe, у средини громадног и кршевитог повијарца цеклинских брда, на највишем и најистакнутијем врху, у тврдом и неприступачном шанцу од грубог и набацаног камења налазила се топовска табља с једном и једином брдском батеријом од три мала топића и једног старог баљемеза. Крњаве им и чађаве су жвале сваког члана пријетиле да проспу смртоносну ватру из своје утробе на ону страну куд их не баш превјеште а уморне тобције окрену. Неколико гарава, мршава, изгребана, подерана и строга војничка лпка црногорска су се лијено и заморено ребрили уз топовске цијеве и точкове, гледајући натмурено и тупаво или у небо више себе или у црну земљу под собом, и одбијајући густе, дебеле, и мавене димове из својих чађавих дула кроз дебеле, густе, чађаве и разасуте брчине. Једино што им батеријски старешина дубљаше на ногама једном руком придржавајући чибук а другу надвештајући над очи, и непрестано гледајући и напрежући свој вид далеко према себи, тамо с ону другу страну Ријекe, по пут Блага и Ђемовскога. Искривљена и улупљена му сабља о бедри и поцрнели а изломљени му стотинашки грб на избуцаној капици — једини знаци по којим би га разликовао од подчињеног му особља, свједоче и немуштим муком и звуком причају: кроз какву је треску и тегибу морао проћи и какве ли јаде и муке прегазити. Како он, тако и остали.

Подале од ове групе људи, по простртим струкама било на подини било по камењу, прекретило ноге десетак најпробранијих главара црногорских, сердара и војвода с алај-барјактаром: сједе, бућоре, пуше по-ђе који се кад што и осмјехне, али некуд горко, жучно и кисјело, као кад што коме са срца не иде. Војвода Мирко, старији брат књажев и главнокомандујући српске војске, не губећи ни овом приликом, као никад, своју присебноост и хладнокрвност, не жали ни мисли ни ријечи да својом познатом шалом, колико буде било, ограши своју замисљену и озломишљену дружину. Али морао је признати, да му то сад, на домак онолике силе и хордије Омер-пашине и црне а грдне смрти, која се за њом иза брда ваља, не иде за руком.

Далеко испред њих, около малог заравањка што се попут прострте серпаде до самог предњег ребра шапчеве простро, начетала се двадесетина перјаника, под сребрним биљегамма и увијек готовим оружјем у рукама и за пасом; опколила западањак, наврстали се по на пет шест корака један до другог као фишеци у фишеклуку, звјерају очима на све стране, подбочили се на јатагане и подупрли на цефердаре — чувљу стражу.

Пред њима а међу њима, на зеленом заравањку, осамио се омален, нечемуран и средовјечан човјек, с врло мало или ни мало брка, хитрих покрета и зелених као укријек а крупних очи испод збораног чела и набраних обрва, мршава и преицанула лица, кратка врата, оширих плећа, с такумли чибуком у руци, са ср-

мајсти димскијом о пасу, под самур-капом и златном челанком, под позлаћеним токама и у бијелој свитној гуњани, чизмама и мавеним чакширама, под стамболским напулатим силавом и дугобојним трамболосом, за којим му источњачки богати пуеат дрма и крчи. По оном алемном грбу над челом и оном страшвом погледу, који му као муњин свитац или млаз змијског уједа, бије и сикти између трепавица, свако ко га је макар једном видио или чуо познао би у њему самодржавног господара Црне Горе и Брда, књаза Данила.

Погружен у црне мисли, потопуо у бригу и немир, распамљен тегибом и гнијевом, гоњен грижом савјести и страхотном јавом пред очима, а узврпољен црном слутњом и бодљикавим страхом од тешких и очајних неприлика, дало му се на шетњу по западњку, па само што табана земљу, пуха кроз брке, шкрипи зубима, колача и стриже очима, пуши, опљуцкује и с времена на вријеме јекне и стресе се као устријељен лав.

А, кад човјек погледа: какав му је терет на врату а каква су га чуда снашла и опколила, па му и пије лако, брате богами, и невоља му је: да је и гори, па да је цар а не књаз и да је виши и кабастији по онај Ловћен више њега. Окле и није? Погледајте само, какво је стравило пред њим и према њему, а какви су јади око њега.

До шанца у ком је он, с једне и друге стране, на свакој подесицијој главици, начетали се камени шанчеви, баш као какве прастаре циклопске ограде; а по њима се просули Црногорци. Све изнемогло, уморно, израђављено, испребијано, поцијепано појађено, поцрњело као да је сад с оног свијета, па попадало по первазима од шанца и чека да се захори убојна рика и витешки поклич: ха, ко је витез, на ноге!

Плавински је повјетарац несташно и без реда и распореда попух вао од Ловћена, расхлађивао знојава и мршава чела и груди извурених и раздрљених горштака, и, како књажев алај-барјак с чебног грудобрана, тако и остале крсташе лепршао повијао к истоку — баш на ону страну ће се непријатељ улогорио. Дobar знак у грдним приликама.

Војска пријенула за земљу, пригрлила сињи камен помирила се са судбином а побратимила с невољом, па само што тље. Тишина на све стране. Ако ће и одјекне какав глас или звук, то је или тренутац горштачки позив и одзив с једног брда на друго, али случајан пад и звекет оружног гвожђа о суро камење. По нека труба гргуравог дима по шанчевима овђе онђе горко и самохвалисаво показује околици: да су горштаци, окупљени око њеног извора и котла каше или качамака на ватри из које она води своје божанско поријекло, далеко одмакли својом нафаком испред свију оних у чијој се средини такав дим не вије. Од схраних трудом, умором и бесаницом војника онај који не куња или не жваће коју цркавицу пријенуо па на беспослици чисти избрбано и зачађело оружје, оштри нож, пријеча опачине, биште се или, у бољем случају, крии одијело. А нека суморност, душевна оморица, преданост судбини, помирљивост са смислом ријечи „смрт“, и ријешеност на све овладавала свим духовима и заситила ваздух над њима, те свако најобичнијом и више но и природном готовошћу и млаком неубудљивошћу очекује да заштите трубе, да, колико коме узбаста мицати, срце у дим и огањ, па остао — пропао! — наставиће се —

СА ОСВЕЋЕНОГА КОСОВА

Српска коњица преко Косова равна и освећена прати комору

— Сн мак: Паје Јовановића. —

Пешадијски капетан прве класе
† **Богдан Анђелковић,**

Славно пао 11 октобра пред Куманов м.

Из Кумановске битке: Пренос рањеника с бојног поља на првијалиште

— Снимак: Паје Јовановића. —

Артиљеријски потпоручник

† **Душан Ј. Цветковић,**

Јуначки погинуо у битци на Рујну 6. октобра

Душанов ГРАД СКОПЉЕ: на Вардару.

Срби кроз Бугарску

— Од Криве Паланке до Мустафа Паше. — Из снега и леда, кроз нишу у пролеће. —

Никада не могу заборавити овај пут из Криве Паланке до Мустафа Паше...

Када је друга српска армија, којом командује ђенерал Степановић, срећно извршила свој задатак заузећем Криве Паланке, Црнога Врха, Кратова и других предела, и када су падом Куманова и Црнога Врха биле отворене капије Македоније, — онда је та армија добила задатак да помогне савезничкој бугарској војсци при операцији на Једрену.

Од целе II армије, која је требала да се крене за Једрене, једино је одвојен XIV пук, који је отишао да настави своје операције даље у Македонију. То је тај пук, под командом пуковника Косте Кнежевића, који се одликовао при заузећу Црнога Врха. Тај пук сачињавају Књажевчани и кршни јуначни Сврљижани. Сврљижанима је било суђено два пута да уђу у Ћустендил: први пут је победоносно ушао у Ћустендил сврљижки батаљон народне војске на дан 16. јануара 1878. год. под командом поручника Тодора Мандрине и из тога места отерао Турке, а други пут, после тридесет и четири године, Сврљижани су ушли у Ћустендил као савезничка војска, да ту са чекају објаву рата и да одатле, где су пређе стали, наставе борбу противу Турака, после толико година...

На месту тога пука, друга армија била је повећана, за опсаду Једрена, дунавском дивизијом II позива, којом командује ђенерал Рашић и која је овамо дошла од Куманова.

Трупе, које су одређене за Једрене, пролазиле су својим утврђеним редом кроз Криву Паланку, где се налазио штаб II армије, и, кад је овуда прошла цела опсадна војска, онда се за њом кренуо и армијски штаб.

То је било 24. октобра.

Беше освануо хладан дан са студеним ветром. Врхови плавих високих планина били су покривени снегом, а у низини су се видела ледена огледала.

У пола 8 часова ујутру, армијски штаб, са својом комором, беше напустио Криву Паланку, а после пола часа за њим се кренуло и армијско телеграфско одељење, чија је комора носила телеграфске и телефонске апарате, котурове жице и лаке мотке за пољске телеграфе. И већ око 11 сати пре подне, после тешког пута уз Деве-Баир, који нас је водио кроз оштре озуке, замрзнутих џомби и поледице, и на коме су јадни коњи из телеграфске коморе често склизали и падали на нос — стигосмо на гребен високог Деве-Баира, на стару Турско — Бугарску границу, да се одатле спустимо у Ћушево. Са тога високог места, пред нама се у оној долини, као испред наших ногу, указа величанствен приказ: у котлу станице Ћушевачке, око које се са свих страна вижу висока брда са снежним гребенима, беше се улогорио један део наше војске, која је пошла за Једрене. Дим, који се дизао из пољских кујни и наложених ватра око које су чучали војници грејући руке, мешао се са паром која је у густим млазевима куљала из кухинских казана и ноздрва стоке, и с времена на време покривао војничке шаторе, који су прекрили поље у правилном реду...

Истога дана пали смо на конак у Ћустендил, и ту смо чули да је пало Једрене.

*

Кад смо стигли у Ћустендил као да смо дошли у Београд: у свакој кафани наишли смо на Београђане, који су сачињавали један део дунавске дивизије II позива, и који су ту чекали да дођу на ред, да железницом отпутују за Једрене.

Око 8 сати увече почео је падати крупан снег, чије су пахуљице, што оно кажу, биле крупне као тичије главе. Преко ноћ је слој снега порастао више чланака.

И сутра — дан је престано падао снег. Падао је и кад смо се кренули око 3 сата по подне, армијским возом, који је био састављен од педесет и неколико вагона, за особље штаба, телеграфско одељење, и за коморска кола и стоку.

Путовали смо споро, јер се воз дуго задржавао на станицама, чекајући на укрштање са другим возовима. У таквим приликама је време досадно. Да бих колико — толико прекратио ово дуго време, ја сам, не гледајући на снег који ми је падао за врат, више пута шетао поред воза, а нарочито поред отворених вагона на којима су смештена коморџијска кола, у којима су мирно лежале наше коморџије у сену или слами и ђаскали својим језиком.

— Виде ли ти, молим те, колико београђана забучише у овом рату, отпоче један коморџија. Смео би се кладити да би могао саставити скоро целу дивизију од оних београђана који су ослобођени војне службе, а није им ни ђавола.

— Немој тако да говориш, враголасто одговори други коморџија. Доктори ваљда знају боље од тебе шта коме фали. Ја знам толико њих који су неспособни за војну службу. Једни имају перут у глави, други имају жуљеве на ногама па не могу да пешаче, трећима не да мајка да иду у рат, па шта ти хоћеш!..

Станичко звоно сазвани по другипут и ја оставих коморџије да продуже свој разговор. У путу за свој вагон бацио сам поглед на Брабцов аутомобил, који је био углављен на отвореном вагону, Унутра, у затвореном аутомобилу, смотрио сам кроз стаклена врата њих тројицу: Брабца, Данила Парезановића ресторатера из Официрског Дома и Косту Ђорђевића — Росулека Пред Росулеком стоји балон од 25 кила и он нуди Ћустендилско вино својим сапутницима громким речима: „Сипајте ђумур у кизан да брже иде машина“!..

*

Исте ноћи стигли смо у Софију. Витош и сва околина беле се од снега, који је престано падао.

На станици је било пуно света, који је чекао воз бугарских рањеника са Лезенграда и Једрена. На перону и у ресторацији стоје омање групе измешане од Срба и Бугара. У пролазу поред њих чуо сам разговор који се односио на Једрене. И ту сам чуо да је Једрене пало...

После пола ноћи продужили смо пут, а поред нашег колосека лагано је улазио у станицу дугачак воз са рањеницима који су били у војничким, хладним вагонима. Ја сам сажаљевао ове несрећне људе са завијеним главама, ногама и рукама, који нису могли имати топле вагоне, али ме је убрзо утешио чика Анастас, тумач наше армије, које перфектно зна турски језик, и који је самном и са још шесторицом седео у прегрејаном купеу II класе. Чика Анастас, који је на себи имао две рекле, кошуљу, јагњећи кожух, вунени прслук, кратак капут, зимски капут и поврх свега тога још и велики капут постављен јагњећом кожом, па се ипак мрштио кад неко од нас отвори врата да мало одиђе из купеа прекомерна топлота. — казао је забринуту: „А шта ћемо ми да радимо ако нам нестане пара из цеви?“..

Снег нас је пратио скоро до подне. Кад смо се почели удаљавати од Балкана и улазити дубље у Румелију, снег је почела постепено замењивати киша.

На станици у Ихтиману ситли смо да напунимо чутурице водом. Ту нас је пресрела велика гомила жена и левојака, које су очекивале воз рањеника да их понуде топлим напитком и јестивом, и окупише да нас нуде тим понудама. Ми смо одбијали те понуде, намењене рањеницима, али смо напослетку морали попустити из проклетог кавалерства. Том приликом смотрио сам како се пуковник др Борисављевић, тако рећи отима од жена

СА БОЈНОГА ПОЉА

Бугари нападају Турке

и њихових понуда. У десној руци држао је комад погаче а у левој парче сира, и то му је било довољно...

Дуго задржаване по станицама и непрекидна хладна киша учинила је да нам пут буде и сувише несносан.

У Пловдив смо стигли тек 27. октобра око 4 сата ујутру. Киша је падала као из кабла. У ресторацији велике пловдивске станице поткрепили смо се чајем и коњаком и после кратког бављења продужили смо пут. Што смо се више удаљавали од Пловдива, киша је падала све ређа. Код Љубимеца тећ не беше од ње ни трага. Одатле, идући за Мустафа Пашу, небо је било све ведрије и клима све топлија. Ми смо тада улазили у пределе који леже између Белог и Црног Мора, и који подлеже утицају благе морске климе:

У Мустафа Пашу стигли смо у 11 сати пре подне. У место зимских облака и магле, нас је грејало топло јесење сунце, у место пустоши и оголелих дрвећа, ми смо гледали у свежину и још очувано зеленило; у место снега, леда и блата, ми смо газили по прашина...

Велика топлота, у коју смо дошли из снега и леда, натерала нас је да се ослободимо, зимског одела и да останемо само у блузи. Што се, пак, чика Анастаса тиче, он није гилтао на ову промену климе.

Овај пут, кроз три временске зоне, никад не могу заборавити.

Дим. Ц. Ђ.

СРПСКА ВОЈСКА УЛАЗИ У СКОПЉЕ

Наши у Скопљу.

Сатрвши надмоћнију турску силу на Куманову српска војска је без отпора ушла у стару српску престоницу, горди Душанов град Скопље. Наша слика представља моменат, по снимњу најбољег ратног фотографа г. Марјановића, како пукови српске пешадије наилазе у град, који их радосно дочекује, јер у српској војсци виде своје ослободиоце испод петвековног јерма турског. Кроз криве и тесне улице Скопља, које су уз то још закрчене како се лепо на слици види, многобројним колима добро опремљене наше коморе, на којој су нам позавидели сви страни војни аташеји, јер је функционисала као сат, ступа поносно наша пешадија уз милозвучне звуке победних песама, што их изводи војна музика. После тегоба издржаних у дводневној кумановској битци српски војник поносно ступа кроз улице Душанова града, а сваки појединац је срећан, јер зна, да је и он доста допринео да се оствари овај вековни сан српског народа.

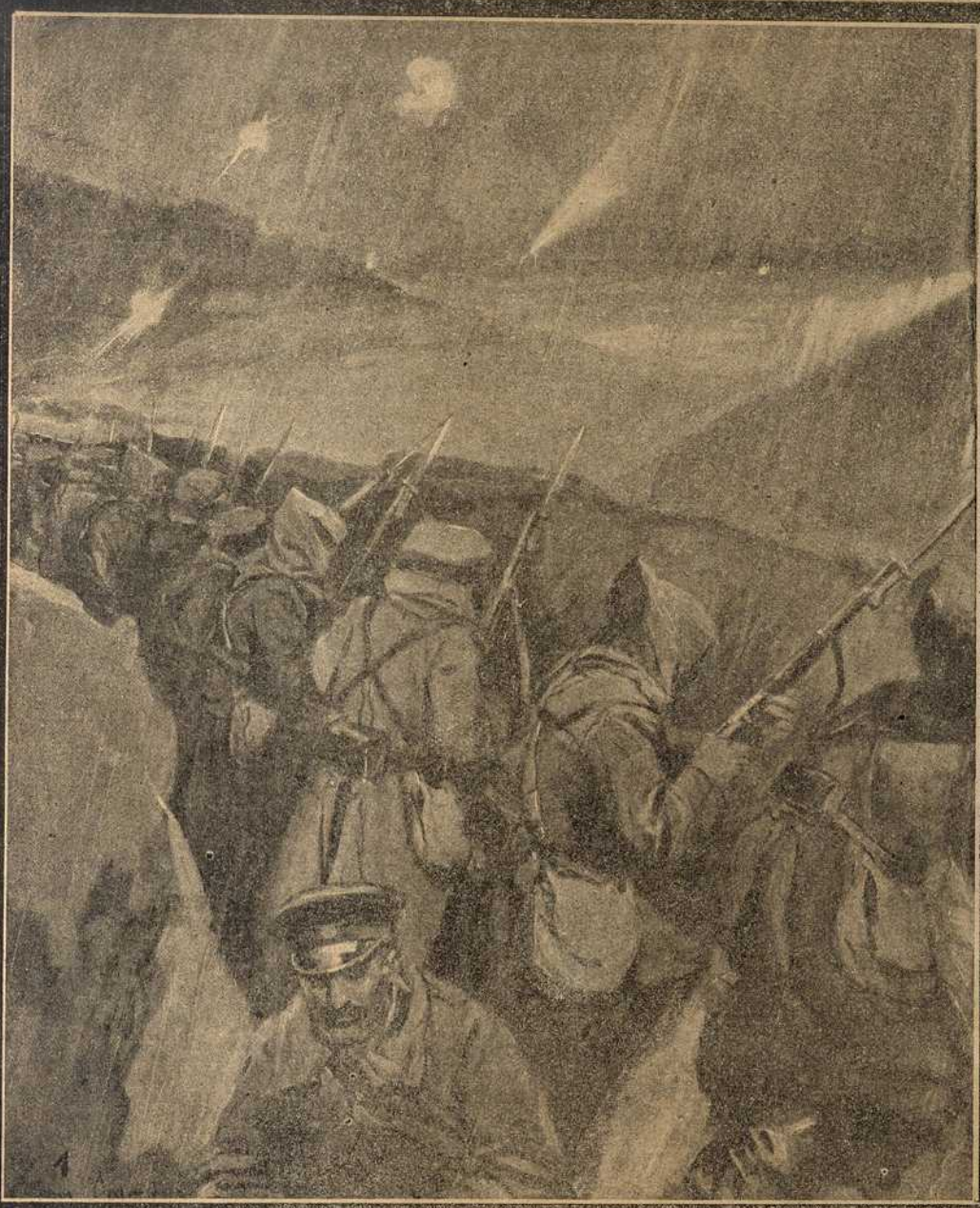

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
О
Р
А
Е
И
Н
Ж
И
Н
Е
Р
С
К
И
М
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
О
Р
А

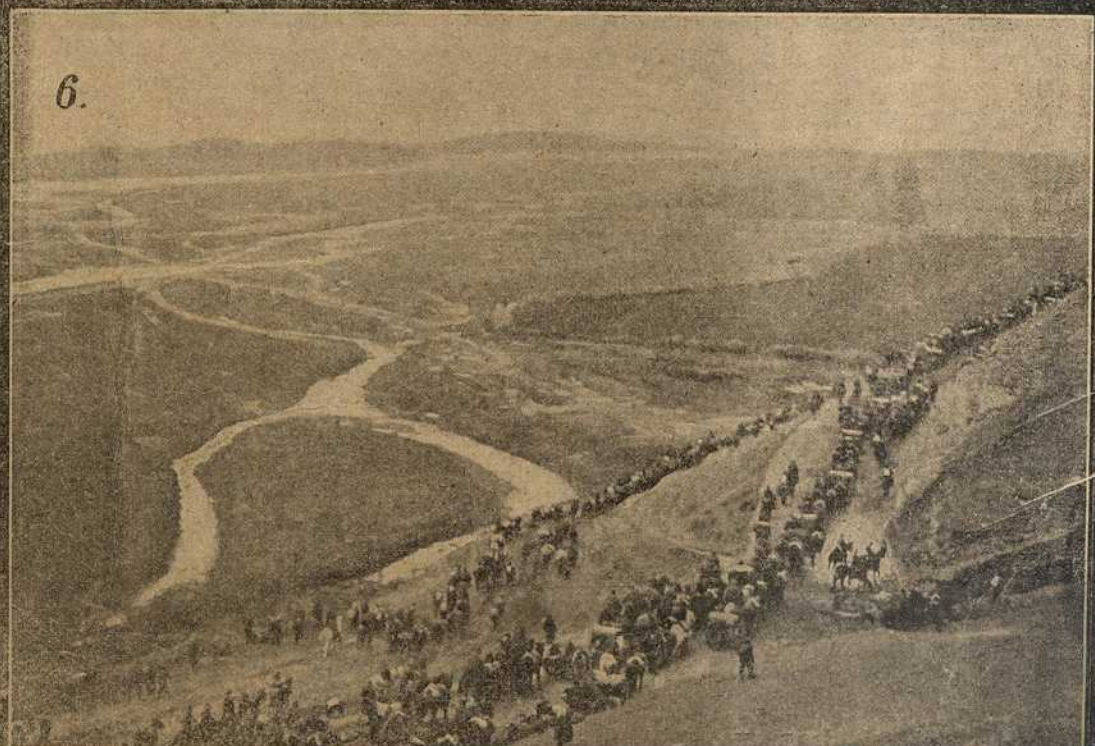
СА БОЈНО

— ВИДИ ОПИС НА

НОГ ПОЉА

СНА 10. СТРАНИ. —

Како је погинуо потпуковник Глишић

— По причању очевидаца —

Међу првима, који су свој живот положили на олтар свете српске ствари, који су за одмазду Косова крв и живот свој дали, био је храбри командант 7. пешадијског пука, Александар Глишић, који је крвљу својом и многих својих војника запечатао наш бојни успех на Кумапову и осигурао сјајне резултате ове наше војне.

На Младом Нагоричану је решена кумаповска битка, и ту је имао да турске корпусе задржи цигло један наш пук. Београђани су тај тежак али пун части задатак извршили на част имена српског. Глишић је ту поборао лаворике славе, која му је осигурала место поред хероја из ослободилачке војне, поред мајора Илића и Каташића.

У среду 10. октобра већ пред сам сумрак Турци су, пошто су силом неколико пута одбијени од српских позиција, покушали да српску војску преваром пробију и себи тако осигурају ратни успех на Куманову. Што у томе нису успели заслуга је Глишићева, али је он то морао платити својим младим животом, којим је још дуго могао бити од користи Отаџбини.

Вече се почело спуштати, а у том из једног шумарка са турских позиција почели су просто куљати турски војници, који су ишли право нашим редовима са пушкама спуштеним на доле. То је знак предаје. Ишли су муком, ћутећи и све се више приближавали нашим редовима.

Наши су већ дотле имала рђава искуства са турским „предајама,“ али ипак нису знали да се одмах нађу. Из наших редова испалењено је на долазеће Турке више метака, али они нису одговарали но су у гомилама мирно и даље ишли право нашим. Тако држање Турака и њихови узвици „Нашинци смо!“ учинило је, да су их наши пустили да им се сасвим приближе. Командант батаљона сада мајор Милисав Недељковић искочи из рова и приђе турском официру и с њим се пољуби. Војници су сматрали да је тиме предаја свршена и када су већ и сами били спремни да се грле с Турцима ови са неколико корака отворе душманску ватру на наше, који нису умели просто да се нађу од изненађења.

Тренутак је био критичан. Наши збуњени, без команданта почеше се лелујати. И тада као Богом послани упадоше у њихове поколебане редове њихов командант пука Глишић и командант другог батаљона мајор Војислав Т. Николајевић. Њих двојица ставише се на чело својих војника и ови осокољени примером својих старешина као лавови се бацише на Турке. Борба је била очајничка, јер су се оба непријатеља борила на живот и смрт. У најљућем окршају један турски куршум ударио је потпуковника Глишића у главу и он паде на месту мртав. То је било довољно да реши битку. Видећи мртвог Глишића наши војници су са храброшћу, која се не да описати, јурнули на Турке и за мало су их нагнали у дивље бегство и ако су дотле била извучена и два турска тона, која су косила наше редове.

Мало после Глишића рањен је и мајор Николајевић, али је он учествовао у борби све док нису дошли до испред турских батерија, када је задобивши пет тешких рана немоћан пао.

Војници су мислили, да је и он мртав и избежумљени од огорчења налетали су бајонетом напред све док нису и топове заузели.

Мрак је густо пао када је борба, тешка и очајна, свршена потпуном српском победом, откушљеном скупим жртвама.

Мајора Николајевића једва у животу нашли су војници тек око поноћи. Данас је, хвала Богу, већ ван опасности.

Исте ноћи настављена је борба још бешња; још очајнија.

О погибији потпуковника Глишића одмах је извештен брат му сада потпуковник командант батаљона у 18. пуку, који је и сам тада водио борбу.

— Мајор Глишић! Мајор Глишић! орило се по бојној линији — причао нам је сам мајор — до мене су допирали ти гласови, и ја сам осетио да ми је брат пао, али се одавати позиву нисам могао, јер сам и сам с батаљоном имао крваву борбу.

Страховито је грувало неколико стотина топова и с једне и с друге стране, да се земља тресла, када је крај цркве Св Ђорђа у један гроб, у простом војничком сандуку, положен јунак онога великог дана, да вечито почива у земљи, која томе гробу дугује своју—слободу.

Слава Глишићу!

УЗ НАШЕ СЛИКЕ

Слике са бојнога поља: (на 8. и 9. страни)

1. *Наша пешадија у рововима пред Једреном.* Војске у Једрену и наша и турска укупно су се у рововима, из којих су и једни и други пуквали и дан и ноћ, наносећи једно другом мало штете. На овој слици виде се наше трупе у рововима, а над њиховим главама лете и распрскавају се непријатељски шрапнели! Ту у тим рупама увек спремни на борбу наши војници проводе већ недеље и месеце очекујући пад тврдог Једрена, а како је тај живот тежак и заморац, види се по броју оболелих војника.

2. *Свечани улазак српске војске у Марков Прилеп.* Пред столицом највећег легендарног српског јунака Краљевића Марка, пред његовим Прилепом, српска војска издржала је још једну крваву борбу и извојевавши још једну сјајну победу поносна и свесна успеха ушла је у Прилеп. Ступају пук за пуком, а на челу највећа војничка светиња застава. Силан народ изашао на улицу и кличући поздравља своје ослободиоце.

3. *Српска војска избија на Јадранско Море:* Ова слика је један од највеличанственијих момената из овог рата и она показује колико и какве напоре је ваљало издржати српској војсци, да избије преко непроходних и ненасељених албанских планина, „чак на море, на — Адрију“. Преко високих гора, где никад неколико људи заједно није прошло, где нема ни стаза ни богаза, и пустих и снежних пољана, у силној мењави и зими, без хране, српска војска савлађујући надчовечанском силом нагоре, за које се мислило да их жив човек није у стању савладати, стигла је своје циљу мору Јадранском. На овој слици се виде српске колоне како кроз сметове продиру напред, подносећи стојички све тешкоће, у уверењу да су својој Отаџбини и заветној српској мисли то дужни и с надом, да ће не за који дан већ за који час угледати свој идеал — море, у чије је таласе коњица каријером улетела, да она венча Србију са Адријом. Овај исполински подухват српске војске у историји ратова биће забележен у најсмелије и у исто време најуспелије изведене дрске војничке подвиге.

4. *Турци у рововима пред Чаталцом:* Овако исто као оно наши пред Једреном и Турци су се укопали на Чаталци. Ова слика представља просек једног турског рова из кога се несме ни главе помолити, јер са друге стране пада олово као киша и коси све што је ван рова. Но сада је примирје и Турци нису више приковани за рупу но излазе и горе и комотно седе на врху рова, јер им више око ушију не зује бугарски куршуми.

5. *На тврским позицијама код Куманова:* Велика важност техничких средстава очигледно се показала овог рата. Није довољно имати велику и храбру војску, ако

њена техничких опрема не одговара духу времена. Турци су у томе много оскудевали. Ова слика представља турску телеграфску чету на Кумановским положајима, која је на послу, да доведе у везу турска крила са центром. Али њихове техничке чете ни овде ни на другим странама нису ваљале и биле су од слабе користи иначе храброј и доброј пешадији.

6. После кумановске битке. Српска војска на Куманову потпуно је поразила већу турску силу и ова се дала у дивље бегство, при коме се једва зауставила чак на Бабуни пред Прилепом. Ова слика представља моменат како разбијени турски корпуси са малим остатком својих топова бегају испред Срба. Они су ударили преко брда, а доле у равници се види Вардар, како се разлио по својој долини у више кракова.

Са освећеног Косова. На 5. страни доносимо две лепе слике са освећеног Косова по снимцима славног нашег сликара Паје Јовановића. Прва слика представља мањи одред српских коњаника, који преко Косова спроводе комору, да би јој се као оружана пратња нашла на руци у случају, да их нападну бесне арнаутске хорде, које су имале обичај, да у засадама дочекују незаштићену комору.

Друга слика је такође снимак са бојног поља, а представља интересантан моменат како се по крвавом кумановском пољу купе рањени српски јунаци и у колима Црвеног Крста преносе на превижалиште.

Скопље и Куманово. У историји коначног српског ослобођења од Турака, Куманово ће бити забележено на првом листу златним словима, јер ту је поломљена турска сила и са скупим жртвама освећено Косово. Куманово је окружно место са око 20.000 становника, већином Срба, који имају своју дивну цркву, подигнуту заузимањем бив. српског конзула у Скопљу г. Милосава Куртовића и пожртвованошћу кумановских Срба. Куманово је историско српско Жегљигово. Напредан је град, који ће у слободи добити још више полета. Наша данашња слика представља Кумановску чаршију са ућуматом, где је сада српско окружно начелство.

Скопље, престоница Душанова, алем камен је у круни српских градова. У прошлости је играо значајну улогу, која му предстоји и у будућности. Српска војска ушла је у залуштено и прљаво место, које се већ у многоме пресбразило, а у току неколико година Скопље ће постати леп модеран град. Наша данашња слика представља један поглед са Душанова моста низ Вардар. То је најлепши управо европски крај Скопља са лепо озиданим кејем, а на њему се ниже доста лепих модерних грађевина, које дају европски излед овоме делу Скопља.

Црногорска војска на зборишту. — Мангфест Краља Николе о објави рата Турској примљен је у свој Црнј Горј са највећим одушевљењем и све што је у стању пушку понети, и старо и младо, похитало је с усхићењем у пуној бојној спреми на одређено зборно место са кога ће на границу, на непријатеља „онамо, онам, за брда она...“ где браћа наша робују горему

од себе. Само неколико часова после објаве Краљева манифеста црногорска војска је била мобилисана и већ сутра дан почела је њена ратна акција. Наша слика представља једно од зборних места у Подгорици, где су се искупили Црногорци спремни да пођу да се последњи пут огледају са Турчином клетим, с којим се витешки Црна Гора носила пет векова, а да пред њима није задржала и да замај његова бича није осетила ни онда, када се пред њим тресао и горди Беч.

Из бугарске војске. — Доносимо две слике са бугарског бојног поља; једна, на 3 страни представља бугарску пешадију која се укопала у један камењар на одатле брзом паљбом бије противника, који се исто тако ушанчио на другом брду и даје очајнички отпор, али за мало. Друга слика на, страни 7, представља опет сличан моменат, како бугарска пешадија јурише на бајонет на непријатеља држећи се при том прописа тактике, да јурише врши на махове, с прекидима, да би било што мање губитака.

Са крвавог разбојишта. Сlike на 14 страни наш су оригиналан снимак. Обе представљају бојно поље после крваве борбе, у којој је, на страшном ограшју, остало

гомилама мртвих и рањених. Турци су натерани у дивље бегство, а наши болничари су зашли по крвавом разбојишту, да купе мртве, пошто су рањени већ раније покупљени. Њих ће мало даље крај пута сахранити по прописима наше вере гроб до гроба, овако како је пао јунак до јунака, а противнике, јер их је много, сахраиће све у неколико великих гробова, који ће вековима остати сведок страшног крвопролића, из кога је васкрсла Душа-

Заробљени турски топови на Куманову

нова Србија.

Заплењени топови на Куманову. — На Куманову је решен српско-турски рат дефинитивно у нашу корист. Турска вардарска армија ту је од наше прве армије претрпела тако тежак пораз да се од њега није могла опоравити. На Куманову је решена њена судбина, која ју је постигла на Битољу. Бегајући главом без обзира Турци су српској војсци оставили грдан ратни плен, који представља вредност од врло много милиона. Осем преко шесет хиљада пушака и силества другог ратног материјала Срби су Кумановском победом запленили и 156 брзометних топова, од којих је 18 дванаестосантиметарних брзометних хаубица. Ти су топови, пренети у Крагујевац, где су у Војно-Техничким заводима доведени у потпуно исправно стање, да одмах могу дејствовати, а за њих је заплењено и доста муниције. Наша слика, која је снимак Паје Јовановића приказује заплењене топове и каре на самом месту борбе.

Све пошиљке за наш лист ваља упућивати само и једино на адресу: уредништва „Балканског Рата“.

Продавци се моле да одмах јаве колико да им се шаље лист у будуће.

Чудна воља судбе на Косову.

— ГЕНЕРАЛУ БОЖИ ЈАНКОВИЋУ —

Чудна а лепа мисао не да ми увече до неко доба воћи ока склопити.

Када у мрјој великој соби у сан утону сви убојни другови моји, браћа по судбини — рањеници — уздигнем главу поврх узглавља па их гледам и свакоме од њих шапућем:

— Ти си осветник Косова! Благо теби! Слава теби!

У полусветлој и топлој соби поглед обиђе све, па онда пусти мисао да она понова прође оним путем куда прођосмо ми и да стигне до места где рањени попадасмо пре но што видесмо Српскога Мора. Па ипак до — Мора не дођесмо али Косово прођосмо.

Срећнија браћа одоше и даље. Бог их чувао и дома здраве вратио!

И тада ми се мисао зауставља пред импозантним појавом нашега команданта генерала Божицара Јанковића, па ми у смерности проповеда:

— Не ласкам, јер сам Србин. Не уздижем појединце, јер знам да је ово епохално дело створила заједница наша, красни народ наш. Али — је ли те и. генерале с тим именовом, пала на ум ова мисао, која ме сада не оставља. У тренутку, када си на челу своје војске нагонио коња на студену Ситницу, да ли ти је пала на памет ова дивна слика, ова величанствена игра судбине: војвода Бошко Југовић на алату своје под крстатим барјаком, видећи како му паде од турскога мача стари отац Југ-Богдан, видећи како му изгубише браћа: Дамјан, Војин, Петар, Никола, Ненад, Момир, Митар, и Стеван — на челу заосталих коњаника сатире турске хорде:

Он разговори Турке на буљуке,

И вагони на воду Ситницу,

Као соко тица голубове!

Најзад погибе и Бошко и тада зађе сунце српске славе. Више од пет столећа чекаше Косово, српске осветнике. И они дођоше — дођосмо ми, војводе наш, и пред нама ти *имењак* Бошка Југовића.

Ти се јави на Косову — и Косово би покајано!

Је ли Бошково Косово чекало баш генерала Божицара за освећење?

Мени то сада пада на ум па се у смерности питам: јеси ли се тога сетио на Ситници, онога часа? Ако јеси — право је и било; ако ниси — ниси само са скромности...

Ми ћемо скоро бити извидани. Имамо крви још — зови нас!

Рањеник.

Косовски осветници

ПЕШАДИСКИ ПОТПУКОВНИК АЛЕКСАНДАР ГЛИЊИЋ
КОМАНДАНТ 7. ПЕШАДИСКОГ ПУКА СЛАВНО ПАО НА ЧЕЛУ СВОГА ПУКА 10. ОКТОБРА НА МЛАДОМ ГАГОРИЧАНУ.

Словенски дан

Доћи ће одређени час,
Јекнуће знани моћни глас,
Од куд нам сунца зрака допада,
Све докле сунце запада,
Зваће Словене Ратибор
У бојну врсту, бојни збор!

У бој јунаци! Храбру чету
У бој за завет, мис'о свету.
Које је наша Лаба родила,
Дунава силна струја водила.
Где даљни тамо шуми Дон,
Где с' наших звона чује звон'

Чујете л' сада моћни глас?
Доп'о је — збори — онај час,
Од куд нам сунца зрака допада,
Све докле сунце запада,
Словена име ко радо носи,
Да се победом братском поноси.

Потоком крв се нештедно лије,
Хладнога срца међ' нама није,
Отаца крв нас зове напред,
Ступимо смело у бојни ред —
Крв нека врашка земљу полије.
Нек тело врашко земљу покрије!

Па када славе осване дан,
И барјак части буде завитлан,
Словен ће среће празновати час,
И песме лепе хориће се глас —
Напред, о браћо, корак нам је знан,
Словенски, ево, освиће нам дан!

СРПСКА ТЕШКА АРТИЉЕРИЈА ПРЕД СКАДРОМ

Српски опсадни топови долазе у помоћ Црногорцима.

ЈУНАК

Цепа моје срце и олуј и бура, —
 Ал' ја ипак идем веселого ока!
 Јесу оштре стреле што парају груди,
 Јест ми често рана љута и дубока.

Ал' кад вече дође, па се све притаји,
 И поведу коло невидљиве сени,
 Тад ишчезну боре са чела ми бледа,
 И клонула снага оживи у мени.

Тајна, моћна сила срцу пружи лека,
 Благослов ми даде мој анђео мили,
 И ја зором идем на душмане клете,
 И бој бијем с њима — ма дивови били!

Дим. Глигорић — Сокољанин

Норвежани за нас

— Слави Бјернсон и проф. Брок за Србе —

Професор и декан Норвешког Универзитета г. О. Брок као професор словенских језика проучавао је пре 14 година српски језик у јужно-источној Србији, у врањском и у пиротском округу; то зналачко проучавање српског језика издала је Бечка Академија Наука (дело кошта 20 кр.) Пре и после тога проучавао је г. Брок словенске језике у Русији, у Словачкој (у горњој Маџарској) у Чешкој, у Босни и Херцеговини, у Старој Србији, у Бугарској. Г. професор обилазећи многе крајеве у Србији проучавао је и народне обичаје; расхитивао се о просветном, економском и политичком стању у земљи. У својој отаџбини држао је више предавања о Србији; у новинама је са разумевањем и са љубављу писао о српским приликама. Преко својих пријатеља стално се обавештавао о Србији. Потписани га је између осталог обавестио о нашим жељама, захтевима и правима за вре-

ме анексије Босне и Херцеговине. На писмо о ратним српским успесима одговорио је г. Брок писмом, које у изводу доносимо, а које гласи:

Кристијанија, 6. јан. 1913. г.

Драги пријатељу!

.... Наравно са највећим узбуђењем пратио сам велике догађаје на Балканском полуострву. А са радосним срцем, шта више са осећајем личног поноса видео сам, шта су учинили моји пријатељи Срби. Ја велим: са осећајем поноса; јер колико је пута мени у део пало, да браним Србију и Србе против свег презирања и против свих оних глупих нападаја, који из добро познатог извора нађоше пута чак овамо. Нарочито сам имао овде у даљини леп задатак после анексије Босне и Херцеговине. И још сада се радо сећам, како ми је у то време у Паризу срдечно захвалио наш славни песник пок. Бјернсон, што сам имао смелости, да речју и пером узмем у заштитну српски народ против оне несавесне политике. Зато и можете разумети, што ја у сјајном ратном успеху Срба са осталим Балканским народима гледам као у неку личну награду, а са двоструком благодарношћу помишљам па то, што ми беше суђено, да лично упознам тај народ. Ја бих то познаство и одвише радо обновио и проширио али као што у Вашем писму и сами наговештавате, то не зависи само од мене...

А своје српске пријатеље чувам у најидеалнијој успомени, својим пријатељима као и целој земљи и народу од срца желим сретну пову 1913. год. Нека би слога, воља за пожртвовањем и одушевљење остало, док се срећно не реши велики задатак!

Одани Вам Олаф Брок.

На таквим речима, које је уважени наш пријатељ када је требало и делом потврдио, ми му можемо бити од срца захвални.

Проф. Сава Максић.

БАЛКАНСКИ РАТ

— У СЛИЦИ И РЕЧИ —

Значајне дане је наше поколење преживело крајем прошле године. Балкан је постао позорница важних догађаја, које је цео свет пратио с највећом напетостју. Од сјајних дворова до последње сеоске колебе све се код нас у пуној мери интересује тим историским догађајима. Давно није било рата, који би тако дубоко засекао у људске осећаје и од чијег би се исхода толико очекивало, као што је био овој вођен у знаку коначног ослобођења свега хришћанства на Балкану испод петвековног ропства. С великом вештином своје дипломатије европске су силе одржавале деспотизам Турака и муке Хришћана и одржавале на Балкану прилике за које су сами веровали, да су врхунац државничке мудрости и талисман светскога мира. И сада је све то дело дипломатске спретности срушено и велики пораз Турске је и пораз европске дипломатије. Она је збуњена, јер се раздрла подлога, на којој је она основала своје дажно и лабилно равнотежје. Младе балканске државе, подмлађене свежим победама, хоће да као седма велика сила ступе европски концерту.

За цигло две недеље балканске хришћанске државе разбиле су полувековну велику силу, пред којом се некад тресла цела Европа. Нико није могао ни слушати да ће се ствар извести тако брзо и за то је изненађење опште. Европа нам се смејала и сви су очекивали, да ће Турчин с прутом у рупи казнити дрскост Балканског Савеза. О нама се говорило с презирањем и требало је, да наступи оно што смо скорих дана преживели, да се свет увери да је и нас и Турке погрешно ценио; да се увери, да смо ми код својих кућа више научили но Турци од њихових прајских инструктора.

Довести Турску до катастрофе ипак није била лака ствар.

То сведоче љуте и крваве битке, у којима смо и ми поднели скупе драгоцене жртве у крви. Благодарени смо надчовечанским напорима и подвизима достојним аивљења, не страхујући ни од глади, ни од смрти, могле су наше славне армије извојевати велике победе, које су цео свет испуниле дивљењем, а дипломатију великих сила присилиле, да затаје своје раније одлуке о „статус-кво“ и да малодушно признају, да су балкански народи створили потпуно нов положај, који примор-

рава европски ареопаг, да темељно промени своје мишљење о вредности балканских хришћанских држава и о способности за напредовање југословенских народа.

Ко је у почетку рата могао мислити, да ће за тако мало дана пестати с европске карте Турске, да ће сви Стара Србија, Македонија, Тракија, Епир и Албанија и сва јегејска острва бити у рукама балканских савезника, који су заузали и на вратима некада горда а сада преплашеног и збуњеног Стамбола.

Жеља нам је, да као објективни кроничари овим листом у слици и речи представимо велике наше бојне успехе, уверени да ће овај наш подухват наићи на свесрдан одзив код читалаца, који ће за кратко време у овим свескама имати у слици и речи историју освете Косова и васкрснућа Душагове Србије.

*

Малена Црна Гора прва је почела бој за слободу а на бојном пољу низала је успех за успехом. Ратни манифест краља Николе објављен је 25. септембра. Бригадир сердар Јанко Вукотић са својом војском прешао је границу 26. септембра и за неколико дана заузео је велики део новопазарскога санџака потукавши Турке на Дечићу, Рогами, Бјелополу, Шилчанику Тузи, Беранима. Црногорска војска се у санџаку, у Пећи и Баковици задржила са српском војском.

Друга војска, која је упућена на Скадар имала је тежи задатак, јер је овај град модерно утврђен и са јаком посадом. Око Тарабоша, главно утврђење Скадра, вођени су дуги крвави бојеви, али се ова тврдиња није могла на јуриш узети, највише због тога што Црногорцима не дошта је тешке опсадне артиљерије. Дође ли до прекида примирја и до настављања непријатељства стићи ће под Скадар српска градска артиљерија, чију слику доносимо у данашњем броју, и тврди Скадар за неколико дана биће приморан да се покори пред силом удружених српских војска.

*

После боја на крвавом разбојишту

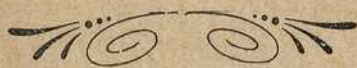

Болничка чета буни мртве да их покопа

Српска војска прешла је границу у свима правцима 6. октобра, а већ 10. октобра била је прва армија главну битку на Куманову, где је потпуно разбијена Турска вардарска армија, да после неколико недеље буде потпуно уништена на Битољу.

Српска колевка Стара Србија постала је врло брзо — Нова Србија. За десет дана српска војска у своје победоносном лету постигла је сјајне успехе, који су ретки у историји ратова. За месец дана ратовања срп-

ка војска, коју су на страни толико потцењивали, успела је у борби са Турцима, које су странци прецењивали, да заузме грдне просторе и на њима преко тридесет великих градова: Скопље, Битољ, Прилеп, Призрен, Приштину, Велес, Елбасан, Драч, Љеш, Соп Ђовани, Нови Пазар, Сјеницу, Пљевље, Пријепоље, Тетово, Кратово, Гостивар, Куманово, Прешево, Вучитрн, Ђаковицу, Митровицу, Феризовић, Гиљане, Качаник, Кочане, Штип, Бујановце, Криву Паланку, Охрид, Ресну, Преспу, Ђевђелију, Флорину и т. д. (Наставиће се)

Косовски осветници

Пешадијски потпоручник † **Симон Ђорђевић**
водник II. пешадијск г пука Књаза Михаила, славно пао на Битољу.

„Балкански Рат“ у слици и речи донеће слике свих славно палих официра и подофицира, свих официра и војника, који су се у бојбама нарочито одликовали, па ћемо бити благодарни свакоме ко нам пошаље слике таквих витеза и описе њихових херојских подвига, а то ћемо радо и хопорисати. Данас доносимо слике четири славно палих витезова. О погибији **Александра Глишића**, довели смо ошпиршији опис по причењу очевидаца.

Богдан Анђелковић, пешадијски капетан прве класе, славио је пао на Куманову, као командир прве чете, првог батаљона, 6. пешадијског пука, 11. новембра када је борба била најгорчења и када је сунце турских пада било на заходу. Капетан Богдан је неустрашимо на челу своје чете јурио тамо где је било најопасније, и својом смрћу много је допринео кумановском успеху. Био је одличан официр, а као човек красан друг пул лепих својстава, које красе карактере. Погребен је у Куманову, где ће благодарни народ на веки веков његов и другова му гробове чувати с великом поштовањем и пуно пијетета, који су заслужили они што умреше, да би им браћа у слободи могла живети.

Душан — Дуле Ј. Цветковић, артиљерски потпоручник млад као капља росе, пао је међу првима на бранику отаџбине. Син старога ратника, који се крвавио и одликовао у три рата, млади Дуле, који је тек пре неколико дана као свршени питомац Војне Академи-

је произведен за артиљерског потпоручника, хтео је да буде достојан син свога оца, хтео је да му се отац може подичити са својим породом, да докаже да јуначки јунаке рађају. Пун идеала он је пошао у смрт као у свадбу и судба је хтела да буде међу првима, који ће свој живот принети на жртвеник за ослобођење Српства испод турског јарма. Пао је као прави витез 6. октобра, на сам дан објаве рата, на Рујну, а тело му је пренето и са почастима, које јунаку припадају, погребено у родном му граду Нишу.

Млади потпоручник **Симон Ђорђевић** као водник у другом пешадијском пуку прв г позива учествовао је и одликовао се међу друговима у биткама на Куманову, Крстицу, Прилепу, а на Битољу је јуначки пао 5. новембра, када је као витез јездио пред својим водом кроз кишу непријатељских куршума на противникове позиције. Другови су га укопали крај цркве села Сикирана, одакле га је породица пренела у место рођења у Зајечар, где је уз учешће свега грађанства и војске погребен са почастима, које јуначима припадају.

Слава јуначима!

КРАЉЕВА ЗАДУЖБИНА

— ЗА ЈУНАКЕ —

Да би сачувао спомен сенима оних витезова, који су за Краља и Отаџбину, за Крст Часни и Слободу Златну положили своје животе по широким пољима и високим горама Старе Србије, Македоније и Албаније, који су своје животе жртвовали, да би омогућили живот петвековним робовима, Краљ Петар је наредио, да се израде спискови свих за Народ и Отаџбину палих Косовских осветника, чијим ће поносним именима бити украшени за вечито сећање и помињање мермерни стубови Краљеве задужбине на Олленцу у Тополи.

Хвала Краљу, који тиме даје најлепши украс својеј богатој задужбини!

Слава онима, који су се жртвујући се за нас све и остварујући велику Косовску идеју, показали достојни ове пажње свога Краља и своје цркве!

Наредба Српској војсци

Јуначи!

Вама, који седанас на освећеном Косову одмарате, најсрдачније честитам светли празник рођења Христа Спаситеља, и шаљем вам Мој Краљевски поздрав. Поносите се, што данашњи најсветији хришћански празник дочекујете на венцима ваших славних победа, о којима говори цео свет са дивљењем.

Сетимо се данас свију оних, који су славно пали на пољу части и славе и узвикнимо:

Вечна им слава!

Христос се роди Моји, дични и храбри јуначи!

Живели на понос и славу Отаџбине и мога Дома.

25. децембра 1912. год.
у Београду.

Петар с. р

ЛОГОР ПОБЕЂЕНИХ ЗА ВРЕМЕ ПРИМИРЈА

Велико турско царство у Европи пропало је, оно више још о три кончића: Једрене, Скадар и Јањина. Две балканске виле, два народа: словенски и турски обуставише свој крвави посао, да се поразговоре, да ли је још потребно да проливају крв за ствар, која је јасна. Турци признадоше да су побеђени и сагласно јављају да слабу, што се даде спасти. Ратна рика, ватре, гвожђа и људи престала је уступивши међан дипломацији, којој је остављено да одлучи о живогу и смрти хиљадама хиљаца. Док они тамо у Лондону у пуном изобилју свега и свачега већају догле се на Чаталци хиљаде побеђених купе око логорских ватри, на хладним пољанама бојнога поља и равнородушношћу уморних и испрених ђуте и чекају гласе, хоће ли кући или у — смрт.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS